

14. Мишуга Олександр: спогади, матеріали. Листи / Упорядкування, підготовка текстів, вступна стаття та примітки М. Головащенко. К. : Музична Україна, 1971. 779 с.
15. Народні пісні з села Соломії Крушельницької, записані в с. Біла Тернопільського району Тернопільської області. Білецький меморіальний музей Соломії Крушельницької / Упорядники: П. Медведик, О. Смоляк. Тернопіль : друк. «Збруч», 1993. 190 с.
16. Романюк Ірина. Народні пісні з малої батьківщини Соломії Крушельницької (на матеріалі фольклорної експедиції в село Білявинці Буцацького району Тернопільської області). *Соломія Крушельницька та світовий музичний простір. Збірник статей* / Редактор-упорядник Олег Смоляк. Тернопіль : вид-во «Астон», 2007. С. 144–152.
17. Скорик Марія-Соломія. З раннього дитинства. *Соломія Крушельницька: Спогади. Матеріали. Листування*. Ч. I. С. 155.
18. Стеценко В. Незабутні зустрічі. *Соломія Крушельницька: Спогади. Матеріали. Листування* .Ч. I. С. 330–332.

3.2. Володимира Чайка – провідна українська оперна та камерна співачка. Марія Євгенєва

Серед когорти знакових митців української музичної культури другої половини ХХ століття Володимира Чайка вирізнялася успішною кар'єрою оперної та камерної співачки. Працюючи понад 20 років у Львівському оперному театрі, виконувала майже всі провідні різнохарактерні ролі лірико-колоратурного сопрано, які були в репертуарі колективу у той час.

Мистецька палітра Володимири Чайки багатогранна: партії Жриці («Аїда») Джузеппе Верді; Адіни («Любовний напій») та Норіни («Дон Паскуале») Гаetano Доніцетті; Мікаели, Фраскіти («Кармен»), Лейли («Шукачі перлів») Жоржа Бізе; Мюзети («Богема») Джакомо Пуччіні; Розіни («Сивільський цирку-

льник») Джоаккіно Россіні. Акторка не оминала увагою французьку та німецьку опери: партії Донни Анна («Дон Жуан») та Констанци («Викрадення із Сералю») Вольфгана Амадея Моцарта; Ганни Главарі («Весела вдова») Франца Легара. Чимало партій виконувала з опер російської класики: Іоланти («Іоланта»), Панночки («Майська ніч») та Лізи («Пікова дама») Петра Чайковського. Особливою майстерністю вирізняються створені нею образив дитячих операх: Мишки («Терем-теремок») Г. Польського, Чарівної Феї («Попелюшка») Антоніо Спадавеккіа. Володимира Чайка була невтомною популяризаторкою камерних творів різних жанрів українських композиторів.

Питаннями дослідження творчої особистості Володимири Чайки як співачки займалися музикознавці Володимир Ігнатенко [5], Мирослава Жишкович [6], Іванна Лесик [7], Алла Терещенко [9], Іван Юзюк [13], а також краєзнавці Володимир Барна [1], Віталій Боднарчук [2], Василь Бурма [3], Петро Медведик [8]. Їхні публікації в основному мали загальний характер, стосувалися лише висвітлення біографічних даних співачки, без осмислення її сценічного творчого амплуа. Саме останнє й актуалізує тему нашого наукового дослідження.

Мета дослідження – висвітлити оперну та концертно-виконавську діяльність відомої української мисткині другої половини ХХ століття.

Творчий шлях Володимири Чайки¹ починається із часу її вчителювання у Львівській середній загальноосвітній школі № 43. Викладаючи українську літературу в школі, майбутня спі-

¹ Навчалася в Тернопільській українській гімназії (1942–1943). Закінчила педагогічну школу в м. Кременець та філологічний факультет Львівського університету (1952). Отримала музичну освіту у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка (1958–1963). З 1963 по 1985 рр. – солістка Львівського театру опери і балету ім. Івана Франка. З 1981 по 2015 рр. – професорка сольного співу Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка [1, с. 579]. Виконавиця 42 партій з опер українських та зарубіжних композиторів та низки камерних концертних програм. Померла Володимира Чайка 21 листопада 2015 р.

вачка органічно відчувала поезію у звуковій палітрі. Зі спогадів Володимири дізнаємось про те, як вона проводила уроки літератури. Під час вивчення творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, окрім аналізу поезій, молода вчителька ілюструвала тексти піснями українських композиторів. «Це були уроки-концерти. Чудове поєднання поезії та співу» [6, с. 155].

Директор школи, побачивши талановиту особистість, порадив Володимирі прослухатися у самодіяльному хорі при Будинку вчителя. Маючи неабиякі музичні здібності, навчалася у вечірній музичній школі – тому її як обдаровану співачку запрошують до складу оперної студії при Львівському Будинку вчителя. Керівник оперної студії Микола Лобанов побачив у ній особливий вокальний талант і розпочав з нею займатися постановкою академічного голосу. Незабаром на конкурс-фестивалі самодіяльних хорів України, що відбувся у 1956 році в Києві, Володимира отримала I премію як солістка хору. У скорому часі Володимирі запропонували головну роль Катерини з однойменної опери «Катерина» Миколи Аркаса. До речі, одним із головних персонажів опери був онук Михайла Вербицького Олександр Вербицький (він виконував партію Івана). В одній із рецензій на оперу зазначалося, що у співачки головної партії був «приємний голос, яскрава емоційність у веденні партії, принадлива артистичність...» [8, с. 4]. Перші успіхи окрили Володимиру, і вона вирішує присвятити себе сцені. Керівник і диригент хору Роман Кокотайло радить їй не зволікати зі вступом на вокальний факультет Львівської консерваторії ім. М. Лисенка. Наполегливі пропозиції концертмейстера Ірини Лавриненко прослухатися у професіоналів-вокалістів та рішуча підтримка Марії Крих-Угляр, викладачки фортепіано, стали вирішальними у подальшій творчій долі Володимири [4, с. 5].

У липні 1958 року Володимира Чайка була зарахована студенткою першого курсу Львівської музичної консерваторії. Її вчителями з сольного співу були доцентка Одарка Бандрів-

ська (племінниця Соломії Крушельницької) та народний артист СРСР, професор, завідувач кафедри вокалу Павло Кармалюк. Саме у цей час до Володимири, студентки другого курсу, прийшло перше професійне визнання. Вона отримує диплом Республіканського конкурсу вокалістів імені М. Лисенка.

Під час навчання у консерваторії Володимира Чайка брала активну участь у камерних концертах як співачка-солістка, була зарахована в оперну студію, що діяла при навчальному закладі. Показовим був виступ Володимири на відкритті оперної студії (16 листопада 1959) у приміщенні театру ім. М. Заньковецької. Співачка виконала головну партію Насті в опері «Сотник» Михайла Вериківського. Диригував сам композитор, який приїхав на постановку з Києва. Символічно, що на відкритті прозвучали твори саме українських композиторів: одноактні опери Миколи Лисенка («Ноктюрн») і Михайла Вериківського («Сотник») у редакції Станіслава Людкевича, а також «Вечорниці» П. Ніщинського – вставна дія до драми Т. Шевченка «Назар Стодоля». Диригентами симфонічного оркестру були Макар Гончаров і Микола Лобанов [13, с. 48].

З нагоди першої річниці з часу відкриття оперної студії колектив показав прем'єру опери «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемівського у трьох діях (редакція Станіслава Людкевича) під орудою Миколи Лобанова. Володимира Чайка виконувала партію Оксани, а партію Андрія співав А. Гром [13, с. 48]. Під час проходження оперної практики Володимира співала партію Панночки в опері «Ноктюрн» Миколи Лисенка. Виконання ролі Констанци в опері «Викрадення із Сералю» Вольфганга Амадея Моцарта стало неабиякою школою для майбутніх вокально-технічних партій.

У 1963 році Володимира Чайка була зарахована до складу співаків-вокалістів Львівського театру опери та балету імені Івана Франка. Колеги по роботі, партнери по сцені, всі, хто спілкувався з нею, з її мистецтвом відзначають незвичний талант та яскраву обдарованість мисткині, якій були притаманні

рідкісна духовна цілісність, щедрість музичного та емоційного висловлювання. Її називали «великою артисткою», з якою співати поруч, було за велике щастя [6, с. 157].

Період праці Володимири Чайки в оперному театрі – це час її творчого визнання. Надзвичайна працездатність і природжений талант дозволили співачці швидко увійти в репертуар театру і співати всі призначені для неї партії. Мисткиня створила ряд незабутніх образів, позначених оригінальністю трактування. Головними героїнями були партії з найскладніших опер. Серед улюблених ролей – образи закоханих, мрійливих, але водночас сильних жінок. Ось яку характеристику дає співачці музикознавиця Алла Терещенко: «Володимира Чайка є напрочуд артистичною, темпераментною, емоційно вразливою, що сприяло достовірності створюваних нею образів. До того ж вона до самозабуття любила театр, сцену мистецтво <...> була завжди в пошуку, в творчому горінні...» [9, с. 163].

Безліч схвальних рецензій з'являються в тодішній пресі. Так, Іванна Лесик зазначає: «Здібна співачка, що володіє сильним і чистим колоратурним сопрано, одержує заповітну роль Віолетти. Протягом усього спектаклю придивляєшся до цієї молододі чарівної жінки і відчуваєш страждання її тонкої душі. Дуже точно передає актриса душевну теплоту і людяність, благородство натури її героїні. Віолетта-Чайка – приваблива, щира» [7, с. 93].

Успішний дебют Володимири в партії Віолетти з опери «Травіата» Джузеппе Верді надихає співачку – і вона починає напружено працювати. То був воістину фантастичний злет. Лише за рік роботи в театрі виконавиця опанувала партії з дев'яти опер. Це свідчить про її працьовитість та наполегливість у служінні мистецтву.

Образ Віолетти запам'ятався співачці на все життя. До речі, партія Віолетти для неї була однією з найулюбленіших. За все театральне життя цю партію вона виконала 100 разів і вважала головною. «Я найдовше, дуже старанно і вперто, про-

кидаючись уночі, малювала в уяві образ своєї героїні, який, мабуть, був найкращим у моїй оперній практиці», згадувала мисткиня [10, с. 36].

Під час праці у Львівській консерваторії Володимира неодноразово розповідала студентам, що над образом Віолетти працювала дуже багато: починала з вивчення архівних матеріалів, перечитувала художню літературу, що слугувала першоосновою для написання лібрето опери і згодом пропускала образ крізь призму свого художнього бачення<...>. Щоб вивчити епоху, в якій жила моя героїня, мені довелося шукати в архівах газети минулого століття французькою мовою і з допомогою подруги, яка навчалася в університеті на факультеті французької філології, читати на старих, пожовклих сторінках про життя відомої паризької куртизанки Марі Делюссі<...>. Працюючи над образом Віолетти, я (Чайка – М. Є.) спочатку побувала у туберкульозній лікарні і спокійно (!), зосереджено спостерігала за дівчатами, хворими на туберкульоз. Я виявила, що всі вони дуже збуджені, – з рум'яними щічками (через постійно підвищену температуру тіла). Тому під час опери я старалася передати цей специфічний стан хворої дівчини: горіння очей, усмішку, постійне сильне збудження, часту зміну рухів, дзвінкий неприродний сміх...» [10, с. 35].

На особливу увагу заслуговує створений співачкою ліричний і замріяний образ Джільди в опері «Ріголетто» Джузеппе Верді. Про це зазначає музикознавиця Алла Терещенко: «Вона співала її (цю партію – М. Є.) багато років і щоразу заворожувала слухачів щирістю почуттів і прозорою чистотою голосу» [6, с. 157]. Про виконання цієї партії розповідала й сама Володимира: «У цій виставі мені довелося співати на 70-річному ювілеї свого Вчителя <...> і коли в кінці він заспівав риданим голосом: «Джільдо, дитя моє, я плакала і не могла вгамуватись від правди щирих батьківських почуттів. Публіка шаленіла від захоплення...» [11, с. 80].

Володимира Чайка з великою майстерністю створила образ відданої коханому Лейли з ліричної опери «Шукачі перлин» Жоржа Бізе. Її Лейла – героїчна і водночас сповнена коханням та самопожертви [6, с. 157]. Зазначимо, що одним із партнерів у цій опері був колишній її викладач Павло Кармалюк. Про це ми довідуємося зі споминів артистки: «В опері «Шукачі перлин» Ж. Бізе є чотири персонажі. Одного разу співав наш дорогий вчитель Павло Петрович Кармалюк та його учні: Шовковий – неповторний Надір, Лужецький – Жрець і я, Лейла. Ми були горді, що співаємо разом із нашим маестро» [11, с. 80]. Партію Лейли Володимира також виконувала з видатним співаком Анатолієм Солов'яненком, який співав партію Надіра.

Заслуговує уваги й партія Норіни в комічній опері «Дон Паскуале» Гаetano Доніцетті, прем'єра якої відбулася у 1977 році. Цю роль співачка виконувала з надзвичайною природністю і сценічним талантом. «Її колоратурне сопрано звучить легко, яскраво, з особливим, притаманним співачці блиском у верхньому регістрі» [9, с. 162]. Цікавими з приводу виконання цієї партії є власні думки співачки: «Серед моїх улюблених образів Норіна зайняла особливе місце. Її легка вдача, життєрадісність, оптимізм глибоко мені зрозумілі і загалом близькі до складу мого характеру. Норіні віддаю свої особливі симпатії і співаю цю партію з великим задоволенням...» [9, с. 163]. Зауважимо, що молоду пару закоханих Норіну та Ернесто з особливим успіхом виконувала Володимира Чайка зі своїм партнером Романом Вітошинським.

Акторське та музичне обдарування співачки відзначила також дослідниця її творчості Мирослава Жишкович: «Свіжий, світлого тембру, повнозвучний голос співачки (лірико-колоратурне сопрано), що обіймає три октави, дозволяв їй виконувати найрізноманітніший репертуар. Її голосу була притаманна насиченість тембру, дзвінка «металевість», барвісткість та гнучкість. Водночас феноменальна вокальна техніка та

здатність з легкістю долати звучання цілого оркестру дозволяло виконувати різнопланові оперні партії» [6, с. 158].

Володимира Чайка створила образ сільської красуні, кокетливо-граціозної Адіни з опери «Любовний напій» Гаetano Доніцетті. Про виконання цієї партії рецензенти писали: «Вокальна й акторська сторони глибоко продумані. Адіна-Чайка легко переборює вокальні труднощі цієї партії. Невимушено й красиво співає знамениту арію з колоратурою, прекрасно веде ансамблі» [3, с. 4].

Володимира Чайка була однією з небагатьох співачок, яка зуміла в опері «Казки Гофмана» Жака Оффенбаха) виконати всі три абсолютно контрастні та різні головні партії Олімпії, Джульєтти та Антонії. Це три любовні пригоди поета, породжені його фантазією, романтичною уявою. Музика Жака Оффенбаха, сповнена мелодизму, ліричності, тонко передає сценічну дію, в якій переплелись реальність і фантазія. Однак зазначає Іванна Лесик, знаходимо чимало негативних відгуків про втілення задуму композитора і водночас дається висока оцінка акторським роботам. «Виокремлюється артистичний та вокальний внесок В. Чайки – ефектної та спокусливої Джульєтти», образ якої найбільш виразно розкривається у прекрасному дуєті з Гофманом і в знаменитій баркаролі<...>, а робота співачки в ролі механічної ляльки Олімпії відзначається високим рівнем професіоналізму, феноменальною вокальною технікою, неабиякою сценічною рухливістю» [6, с. 156–157]. Докторка мистецтвознавства Любов Кияновська відзначила добру позитивну енергетику, неймовірну артистичність, пречудовий і багатий голос Володимири в будь-якій драматичній партії [12].

Не одну вокальну партію виконала мисткиня в операх українських композиторів. Нею створений незабутній образ Оксани в опері «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського. «Юна, вродлива Оксана випромінювала добро і щирість, а чудові арії «Місяцю ясний», «Приплинь, прип-

линь» та «Ангел ночі» звучали «емоційно-наснажено й бентежно» [7, с. 97].

На особливу увагу заслуговує виконувана Володимирою партія щедрої серцем і спокійної ззовні Настки з опери «У неділю рано зілля копала» Віталія Кирейка. З великим успіхом виконувала партії Галі («Сотник») Михайла Вериківського, Панночки («Ноктюрн») та Марильці («Тарас Бульба») Миколи Лисенка. Однією з найкращих – вирізнялася партія Марильці, в образ якої співачка вносила особисте тепло та задушевність. Характеристику співу артистки в українських операх дає Петро Медведик: «... арія з опери у її виконанні малює перед слухачем виразно окреслений образ <...>. Найбільше боїться співачка викликати жаль до своїх героїнь, переповнених стражданнями від нерозділеного чи зрадливого кохання. Для них вона знаходить завжди у голосі мотиви оптимізму, віру в перемогу добра...» [8, с. 4].

Великим досягненням співачки, безсумнівно, було виконання Концерту для голосу з оркестром Рейнгольда Глієра з симфонічним оркестром Львівської філармонії під батугою Ігоря Сімовича.

На концертній естраді Володимира Чайка мала не менший успіх, ніж на оперній сцені. Вона виконувала романси, пісні, арії. Репертуар у неї був невичерпний, і до нього було включено твори для ліричного, драматичного, лірико-драматичного, колоратурного сопрано.

Вагомий внесок зробила Володимира Чайка у популяризацію вокальних творів українських і зарубіжних композиторів. Для кожного з них співачка знаходила свіжі почуття, яскраві вокальні барви. Віртуозна техніка цілком служила розкриттю художнього задуму, простота його виконання завжди підкоряла слухачів.

У камерно-концертному репертуарі співачки яскраву сторінку займала вокальна Шевченкіана, романси на слова Івана Франка, Лесі Українки. Заслуговують уваги пісні Анатолія

Кос-Анатольського, Станіслава Людкевича, Платона Майбороди, Дениса Січинського, Ігоря Шамо, що вказує на розмаїття створених нею образів.

Незабутньою для артистки була співпраця з Анатолієм Кос-Анатольським. Підтвердженням цього є часте виконання у концертних програмах його творів: «Солов'їний романс», «Чотири воли пасу я», «Лукашева сопілка», «На бережку ніжки мила» та ін. На цих концертах часто побував сам композитор як слухач і як акомпаніатор. Тому ці композиції сприймалися емоційно та зворушливо слухачами та музичними рецензентами. «Що не пісня – то новий образ, новий характер, глибино ніжний, овіяний теплотою і щирістю, чарівною жіночністю, обдарована від природи високою артистичною культурою, багатством душі <...>. Завжди публіка шаленіла, слухаючи співачку в народних перлинах, і не відпускала її з естради» [8, с. 4].

Про виконання авторських пісень Володимира часто згадувала студентам на заняттях із сольного співу: «Романс для виконання набагато складніший, ніж оперна арія. Романс, що звучить упродовж декількох хвилин, вимагає точного, об'ємного втілення музичної форми [10, с. 39–40]. Високий художній рівень музичної форми романсу вимагає від виконавця відповідного ставлення до розкриття його форми, високої виконавської культури, високого інтелекту, врешті, таланту співака. Якість звучання голосу співака, його темперамент, уміння використовувати різні забарвлення звуку, різновидні манери співу, дикційні відтінки – всі ці елементи мають служити авторським задумам» [10, с. 38].

Крім цього, у своїх педагогічних нотатках вона часто зауважувала, що «студенти не могли запам'ятати послідовність куплетів, наприклад, в арії Оксани з опери Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм». Я коротко пояснила студентці, що перше звучить звертання до небесних світил: «місяцю ясний», далі, другий куплет – прохання до птахів – сокола, орла, які літають попід зорями, місяцем: «орленьку си-

зий, соколе бистрий». Далі – до вітру, гаю, до хвиль Дунаю. Усвідомивши цю послідовність, студентка ніколи не помилялася у послідовності куплетів» [10, с. 83].

Також заслуговує уваги опис Володимирою інтерпретації твору «Родимий краю!» Віктора Матюка: «Спочатку край, село, «місця любимі», «зелені ниви», ліси... Далі – у цьому краю хатина, стріха низенька, неня рідненька. Потім подвір'я, криниця. Це сприяло швидкому запам'ятовуванню» [10, с. 83].

Про інтерпретацію камерних вокальних творів мисткинею писав Петро Медведик: «Камерні концерти Чайки – велика частка її співучого серця. Її захоплено слухали на святкових концертах у Києві, Львові, Дрогобичі. Її чарівний спів полонив чимало тернополян на ювілейних концертах, присвячених Соломії Крушельницькій, на відкритті «Співочого поля» в Тернополі, на відкритті пам'ятника Тарасові Шевченку у рідному селі Шили, Збаражі <...>. Зустріч з Чайкою, – це незабутнє свято пісні, яке робить людей багатшими душею» [8, с. 4].

Володимира Чайка була незрівняною інтерпретаторкою українських народних пісень. Тут її талант розкрився з особливим блиском. Вони звучали в неї просто, природно, як сповідь серця. Вона вміла передати й народний гумор, і поетичну лірику, і захоплюючу дух безпосередню радість та іскристість почуттів. Це відомі пісні «Соловейко» Марка Кропивницького, «Дощик» Миколи Лисенка, обробки народних пісень «Гандзя», «Ой не світи місяченьку», «Через сад-виноград» та ін. Ці твори у виконанні Володимири Чайки звучали багатогранно в динаміці та агогіці. Співачка вміла логічно вибудувати композицію кожного твору, його структурні компоненти: зачин, хід і кінцівку. Саме такі складові створювали музичний образ твору як художню картину.

Володимира Чайка виходила на сцену окрилена. Впевнена в тому, що своїм співом скаже слухачеві саме те, чого від неї чекає. Щирість і сердечність завжди звучали в пісні мисткині. Особливо трепетно виконувала Володимира духовні вокальні

твори. З цього приводу вона зазначала: «Спів – це подвійна молитва. А яким щастям для мене було співати «Вірую» та «Боже Великий, Єдиний» у моєму рідному селі, у церкві, коли посвячували герб і прапор України! Рідні плакали, а їх сльози були для мене великою оцінкою за мою важку працю. А скільки сліз пролила я і слухачі на концертах в Америці, Канаді, Сибіру, Казахстані, де живуть багато українців, тих, які покинули батьківщину задля заробітків, і тих, яких сталінський терор заслав на чужину. Наша мова, наша пісня приносили їм хвилини радості, щастя [10, с. 44–45].

Про зустріч Володимири з рідними в селі Шили залишаються такі слова мисткині: «Думаю, що варто було навчатись і працювати над вдосконаленням свого співу, щоб заспівати в церкві Молитву Богові, який дав мені голос і невидиму рукою провів у мистецтво» [2, с. 1].

Отже, Володимира Чайка як оперна та камерна співачка, без сумніву, займає першорядне місце серед провідних мисткинь України. Доказом цього є 42 партії із 36 опер, виконані нею на сцені Львівського театру опери та балету імені Івана Франка, низка камерних концертних програм, представлених поціновувачами її співу не лише в Україні, а й далеко поза її межами. Бездоганне володіння голосом, а також артистичні дані вирізняють Володимиру в створенні самобутніх й оригінальних оперних образів. Без сумніву, Володимира Чайка як творча особистість назавжди залишиться в пантеоні мистців українського оперного та камерного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барна В., Пиндус Б., Щербак Л. Чайка Володимира Павлівна // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль: ВАТ ТВПК Збруч, 2008. Т. 3: П – Я. С. 579.
2. Боднарчук В. Володимира Чайка: «Варто було вчитись і працювати над голосом, щоб заспівати в церкві молитву Богові...» // Соломія. № 3 (16), грудень 2000. С. 3.

3. Бурма В. Солістка Львівського театру опери та балету імені Івана Франка // Вільне Життя. № 58 (9441). 1979. 23 березня. С. 4.
4. «Голосистий соловейко» України – Володимира Чайка. Бібліографічна довідка // Збаразька централізована бібліотечна система. Методично-бібліографічний відділ. Серія: Духовні острови мого народу. м. Збараж, 2011. 10 с.
5. Ігнатенко В. Кафедра сольного співу // Сторінки Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка. До 150-річчя заснування академії. Львів: вид-во Сполом, 2003. С. 36–45.
6. Жишкович М. «Її душа – то чайка над водою...» // Українська музика. Науковий часопис. Щоквартальник. Видається з 2011 р. Число 1 (19). 2016. С. 154–160.
7. Лесик І. Особливості вокально-сценічного таланту Володимири Чайки // Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Вип. 24 «Вокальне мистецтво: історія та сучасність. Зб. статей. Серія: Виконавське мистецтво. Кн. II. Львів: Сполом, 2010. С. 90–100.
8. Медведик П. Творче небо Чайки // Вільне життя. № 103 (9232). 1978. 21 травня. С. 4.
9. Терещенко А. Львівський державний академічний театр опери та балету імені Івана Франка. К.: Муз Україна, 1989. 208 с.
10. Чайка В. Мистецтво творити голосом. Роль психофізичного стану студента у розвитку його вокальної майстерності : Поради педагога. Львів: Місіонер, 2008. 104 с.
11. Чайка В. Павло Кармалюк: Життя та творчість актора, співака, вчителя. Львів: в-во Отців Василян Місіонер, 2002. 138 с.
12. Ювілейний вечір у Львівській опері з нагоди Дня народження видатної оперної співачки, народної артистки України, професорки Володимири Чайки. Слово про ювіляра – докторка мистецтвознавства Любов Кияновська. URL: <http://Youtube.com/watch?v=u4Qrvm9qbs>

13. Юзюк І. Кафедра оперної підготовки та оперна студія // Сторінки Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка. До 150-річчя заснування академії. Львів: вид-во Сполом, 2003. С. 46–52.

3.3. Кость Місевич – відомий український бандурист, педагог. *Марія Євгенєва*

В історію української музичної культури Кость Місевич ввійшов як бандурист, педагог, теоретик, фундатор перших професійних форм бандурної освіти в галицько-волинських землях, майстер із виготовлення музичних інструментів. Він, як творча особистість, усе життя присвятив розвитку бандури.

Питаннями дослідження творчої спадщини Костя Місевича як бандуриста займалися українські вчені-музикознавці Дмитро Гонта [5, 6], Михайло Данилюк [7], Марія Євгенєва [8, 9], Богдан Жеплинський [10], Оксана Легкун [16], Сергій Кіндзерявий-Пастухів [13], Филимон Мелешко [18], Володимир Островський [20], Наталія Чернецька [23] та ін. Найбільше фактологічного матеріалу віднайдено у Державному архіві Тернопільської області та архівах Почаївського і Кременецького краєзнавчих музеїв. Особливо це стосується конкретизації дат його біографії¹. Однак не повною мірою висвітлено концертно-виконавську діяльність Костя Місевича не лише на західноукраїнських землях, але й поза їхніми межами.

¹ Костянтин (Кость) Місевич народився 17 листопада 1890 р. у с. Лезнів (Хмельниччина) у багатодітній родині адвоката Теодора Місевича та Лукії Кучер. За часів Центральної Ради й Директорії був активним учасником творення Української держави, в період Гетьманату – почесним козаком у складі Першої Синьої Дивізії, виконуючи обов'язки комісара Подільської залізниці. У 1920-х рр. через нестабільну політичну ситуацію в Україні К. Місевич разом з Українським урядом і Армією С. Петлюри опинився на території Другої Речі Посполитої – спочатку у Збаражі, згодом – у Тарнуві Рава-Руського повіту [8, с. 55].